

Radomil Hradil

Ekonomická činnost jako služba

Společnost v zásadě sestává ze tří oblastí: ekonomické, politicko-právní a duchovní, respektive kulturní. Jsou to tři vzájemně se prolínající těla jednoho organismu, každé však musí být postaveno na jiném principu, který je mu v základu vlastní. Jestliže začne jedna z těchto složek zasahovat do dění v ostatních složkách a určovat ho, je to pro zdraví tohoto organismu zhoubné. V socialismu vstupovala politická moc, ideologie, do oblasti ekonomické (plánovité hospodářství) i duchovní (vzdělávání či kultura podřízené socialistickým ideologicko-estetickým měřítkům, výchova „budovatelů socialistické vlasti“). V současném systému diktuje ekonomická sféra: v kultuře přežívá jen to, co si na sebe vydělá, stejně si na sebe mají vydělávat nemocnice, škola má děti připravovat především na to, aby mohly v dospělosti vytvářet dostatečný „hrubý domácí produkt“ a starat se o „ekonomický růst“, studenti si mají vzdělání kupovat, to znamená nejprve se zadlužit a stát se tak rovnou ekonomickými otroky (je pak jen logickým důsledkem, že si někteří lidé chtějí koupit rovnou titul ...).

K tomuto bujení ekonomiky dochází z jediného důvodu: místo bratrství - nebo, jak se moderněji říká, solidarity - které musí vládnout v ekonomické sféře, místo lásky, služby a oběti zde panuje opačný, a tím žvrácený princip egoismu a boje. Ekonomická sféra, ekonomické subjekty pak nemohou jinak než vstupovat i do sféry právní a duchovní - a neblaze v nich narušovat jejich principy fungování: v právní oblasti rovnost a v duchovní svobodu. Egoismus se tak společností šíří jako rakovina. A odstraňovat jednotlivé nádory nepomůže, neuzdraví-li se celý organismus, nebude-li mít každá jeho buňka vědomí celku a z něho vyplývající zájem tomuto celku sloužit. Jestliže uvádím, že ekonomická oblast musí být založena na bratrství a nezištné službě, pak to ovšem není morální apel ani zbožné přání, nýbrž objektivní nutnost. Ve společnosti s rozvinutou dělbou práce již prakticky nikdo neprodukuje služby a zboží pro vlastní potřebu; téměř všechnen produktivní čas věnuji práci pro druhé, všechno, co zhotovuji a vytvářím, slouží druhým. A stejně tak všechno, co potřebuji a používám k životu, zhotovil někdo jiný, od rohlíku přes ponožky až po počítač, na kterém píšu tento text. Ekonomická činnost je, objektivně vzato, službou druhým lidem.

Jelikož jsme jako lidé bytosti ve své podstatě sociální, přináší nám také činnost pro druhé uspokojení, dává nám smysl života, nalézáme v ní opodstatnění vlastní existence. Zdravý člověk, který dosud neztratil spojení se světem ducha, je šťastný, když ho ostatní potřebují a on jim může sloužit, když může dávat - tomuto pocitu štěstí se nikdy ani zdaleka nemůže přiblížit uspokojení pociťované při braní a konzumu. Zatímco toto uspokojení totiž vychází z našeho ega, pramení štěstí prožívané při službě z našeho vyššího Já, z toho, že naplňujeme jeho záměr, a tím i záměr Boží. Je dobré uvědomit si, že každá moje nedokonalost, nedovednost dává někomu jinému příležitost posloužit mi - a naopak. Jen díky tomu, že jsou lidé, kteří neumějí německy; mohu jim posloužit svým tlumočením a překládáním, a mohu tedy pinit jedno z poslání, s nimiž jsem přišel na svět. Přicházíme na svět proto, abychom si pomáhali sloužili, a každá dovednost, kterou dostáváme do vínku, se s neuměním jiných doplňuje v jeden harmonický celek.

A platí to i pro přítomnost dětí, nemocných, postižených a starých lidí ve společnosti. Děti dávají smysl života učitelům a vychovatelům, nemocní lékařům a zdravotníkům, postižení sociálním pracovníkům a všichni, kdo nejsou výdělečně činní, pak těm, kdo pracují a mohou jim svou prací umožňovat existenci. Jakmile začneme odvozovat hodnotu člověka od jeho ekonomického výkonu, stanou se ze všech vyjmenovaných kategorií lidé nižší kategorie, nižší hodnoty; vlastně příživníci parazitující na těch, kdo pracují a vydělávají. Taková společnost pak udělá všechno pro to, aby jejich výskyt eliminovala. U některých to tak docela nejde, u jiných ano - proto se dnes usmrcují lidské plody, u nichž existuje domněnka, že z nich budou postižení lidé. Jenže - jak už jsem naznačil v knize Lidstvo na rozcestí - je jen otázkou definice, kdo bude označen za hodna života a kdo ne; a tuto definici určí svévolně a účelově ti, kdo budou mít v rukou moc...